

Павло ГАЙДУЦЬКИЙ

Біль
за
Україну

УДК 929:32
Г14

*Книгу видано Благодійною організацією
«Інститут стратегічних оцінок»*

Гайдуцький П.І.

Г14 Біль за Україну / П.І. Гайдуцький. – К.: ДКС Центр, 2019. – 656 с.

ISBN 978-617-7300-49-5

Ця книга про внутрішні та зовнішні, політичні та економічні потрясіння та виклики, що випали на долю України – загрожували її державності та зумовлювали вболювання за неї.

Підготовлено на основі виступів та інтерв'ю Президента України (1994–2005 рр.) Л. Кучми з проблемних питань формування національної єдності українського народу та зміцнення української державності.

Для тих, кому болить за Україну.

УДК 929:32
ISBN 978-617-7300-49-5

© Гайдуцький П.І., 2019

Розширений зміст

До читача	9
ПЕРЕДМОВА	
Чому болить за Україну?	17
1. Удар кризи	19
2. Консерватизм влади	28
3. Потрясіння 1994-го р.	41
4. Підла спецоперація	50
5. Загрози розколу країни	58
6. Помаранчевий роздрай	67
7. Зрада європейських прагнень	84
8. Війна, криза і розчарування владою	100
9. Мінський гамбіт	117
10. Російська агресія	132
11. «Зради» Заходу	149
ЧАСТИНА ПЕРША (2000–2004 рр.)	
БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ	
І ПРОВОКАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ	165
РОЗДІЛ 1. 2000 р. – Всенародний референдум –	
за ефективний та відповідальний парламент	167
1. «Я ж не даремно сказав, що Україна побачить нового	
президента». Інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня»,	
14 січня 2000 р.	167
2. «Я друзів собі не заробляю, а ворогів у мене і так	
достатньо». Інтерв'ю газеті «Факти», 10 березня 2000 р.	
3. «Я сьогодні практично незалежна людина».	
Інтерв'ю «ВВС» у газеті «День», 15 квітня 2000 р.	171
4. «Подальше просування шляхом реформ неможливе	
без реформування політичної системи». Коментар виступу	
у газеті «Факти», 30 листопада 2000 р.	173
5. «Я вважаю, що це добре підготовлена провокація».	

Інтерв'ю російській службі «Радио Свобода», 30 грудня 2000 р.	174
РОЗДІЛ 2. 2001 р. – Касетний скандал – інсценований для дискредитації України та глави держави	177
1. <i>«Дуже важко, коли тебе звинувачують у тому, чого ти не тільки не робив, але навіть думок подібних не допускав. Я це відчув на собі. Це страшно».</i> Інтерв'ю газеті «Факти», 23 лютого 2001 р.	177
2. <i>«Україна не змінювала свого політичного курсу і не збирається цього робити в майбутньому».</i> Інтерв'ю німецькому журналу «Focus» у журналі «Кореспондент», 15 березня 2001 р.	178
3. <i>«Укотре мітили у Президента і вкотре вцілили в Україну».</i> Витяг з виступу, 6 березня 2001 р.	179
4. <i>«Не реформи заради реформи, а реформи заради добробуту».</i> Відповіді на питання представників регіональних ЗМІ, 3 квітня 2001 р.	182
5. <i>«Це буде просто поразка всієї України».</i> Інтерв'ю «Радио Свобода», 4 квітня 2001 р.	184
6. <i>«Зараз не до гітари».</i> Інтерв'ю російським газетам «Труд» і «Российская газета» у журналі «Кореспондент», 18 квітня 2001 р.	186
7. <i>«Не можна допустити, щоб Конституція перетворилася на розмінну монету».</i> Коментар виступу у газеті «Факти», 22 липня 2001 р.	189
8. <i>«Святе Письмо вчить нас послідовно й без сумніву слідувати певній меті, якщо вона є справедливою».</i> Витяг з виступу, 23 червня 2001 р.	190
9. <i>«Незалежна Україна відбулася. Вона є і вона буде навіки».</i> Витяг з виступу, 23 серпня 2001 р.	192
10. <i>«Кожен розуміє, що треба розраховувати на себе, на свої власні сили».</i> Інтерв'ю російській газеті «Труд», 4 грудня 2001 р.	193
11. <i>«Україна є важливим чинником стабільності не лише на пострадянському просторі, а й в Європі загалом».</i> Витяг з виступу, 5 грудня 2001 р.	194

12. «Головне – у людей з'явилася віра». Інтерв'ю газеті «2000», 28 грудня 2001 р. 197

**РОЗДІЛ 3. 2002 р. – Європейський вибір –
це природний наслідок здобуття Україною незалежності 199**

1. «Я хочу, щоб парламент перетворився на центр руху вперед». Коментар інтерв'ю британському агентству «Reuters» у газеті «День», 13 квітня 2002 р. 199

2. «Інформація про продаж Україною зброї Іраку, м'яко кажучи, не відповідає дійсності і повністю безпідставна». Коментар інтерв'ю ліванській газеті «Ан-Пачар» у газеті «Факти», 24 квітня 2002 р. 200

3. «Курс на євроінтеграцію є природним наслідком здобуття Україною незалежності». Коментар Послання у газеті «Факти», 1 червня 2002 р. 201

4. «Хотіти та могли – це велика різниця». Інтерв'ю чеській газеті «Господаржске новіни», 7 червня 2002 р. 203

5. «Я хочу, щоб Україна стала державою, в якій рівень життя її громадян відповідав би європейським стандартам». Інтерв'ю газеті «Факти», 31 липня 2002 р. 205

6. «Будьмо більш рішучими у розбудові своєї держави, свого життя». Телевізійне звернення до українського народу з нагоди 11-ї річниці Незалежності України, 24 серпня 2002 р. 207

7. «Наша мета – досягти в Україні європейського рівня і якості життя. Я хочу, щоб українці жили в Україні, як в Європі». Коментар виступу у газеті «Факти», 11 вересня 2002 р. 210

8. «Краще поганий мир, чим будь-яка війна». Відповіді на питання журналістів в Інтернет-конференції, 13 вересня 2002 р. 212

9. «Я ні в якому разі не дав би команду про продаж «Кольчуг» до Іраку». Коментар виступу у газеті «Факти», 9 жовтня 2002 р. 217

10. «Ми – єдина нація». Звернення до українського народу у зв'язку з Днем пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій, 24 листопада 2002 р. 218

**РОЗДІЛ 4. 2003 р. – Головне в конституційній реформі –
забезпечити відповідальність влади 222**

- 1. «Якщо політики не можуть домовитися, арбітром має стати народ». Коментар звернення у газеті «Факти», 7 березня 2003 р. 222**
- 2. «Зараз не час для зведення політичних рахунків – мова йде про майбутнє України». Лист співвітчизникам, 2 квітня 2003 р. 224**
- 3. «Стратегічний напрям один: європейська і євроатлантична інтеграція». Інтерв'ю «ВВС» у газеті «День», 19 квітня 2003р. 225**
- 4. «Україна інтегрується в Європу, Україна є частиною Європи». Звернення з нагоди Дня Європи, 17 травня 2003 р. ... 227**
- 5. «Для мене головне в конституційній реформі – створити відповідальність державної влади». Коментар виступу у газеті «Факти», 24 травня 2003 р. 229**
- 6. «У мене є своя позиція щодо політичної реформи, але я готовий сісти за круглий стіл з представниками політичних сил і шукати консенсус». Коментар виступу у газеті «Факти», 29 травня 2003 р. 230**
- 7. «Політичну реформу на порядок денний поставила сама історія. Підтвердженням тому є всенародне її обговорення». Коментар звернення в газеті «Факти», 21 червня 2003 р. 231**
- 8. «Не можна нескінченно говорити про те, як у тебе болить душа за долю «маленького українця» і одночасно блокувати прийняття так необхідних для того самого «маленького українця» рішень». Інтерв'ю Національній телекомпанії України, 7 липня 2003 р. 233**
- 9. «У нас, щоб тебе зрозуміли, потрібно спочатку померти». Інтерв'ю російській газеті «Известия» на сайті «Українська правда», 11 вересня 2003 р. 234**
- 10. «Президент України закликав Організацію Об'єднаних Націй віддати данину пам'яті жертвам голодомору 1932–1933 рр.». Коментар виступу у газеті «Факти», 26 вересня 2003 р. 236**
- 11. «Ми закриваємо попередній етап становлення**

<i>самоврядування в Україні». Інтерв'ю газеті «Факти», 4 жовтня 2003 р. ....</i>	238
12. «Чим ближче дамба до наших берегів, тим ближче ми за своїм настроєм до Європи, до заходу в цілому». <i>Інтерв'ю російській газеті «Известия» в газеті «Факти», 28 жовтня 2003 р. ....</i>	241
13. «У питаннях, що стосуються захисту суверенітету України, ми будемо діяти рішуче і безкомпромісно». <i>Коментар виступу в газеті «Факти», 13 листопада 2003 р. ...</i>	244
14. «Хтось вважає, що головне в конституційній реформі – це максимально послабити Президента, зробити з нього маріонетку. Я з цим рішуче не згоден». <i>Інтерв'ю газеті «Факти», 29 листопада 2003 р. ....</i>	246
15. «Я зі страхом дивлюся на майбутню президентську кампанію. Це будуть найстрашніші і найбрудніші вибори». <i>Коментар виступу у газеті «Факти», 20 грудня 2003 р. ....</i>	247
РОЗДІЛ 5. 2004 р. – «Я ні в якому разі не дав би команду на застосування сили проти учасників Майдану!»	249
1. «Раді Європи я б порадив «не вести себе, як наша опозиція». Коментар інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» у газеті «День», 22 січня 2004 р.	249
2. «Царів у нас ніколи не було. Були гетьмани. А вони обиралися. Так що, хлопці, змагайтеся!» Інтерв'ю програмі «Епіцентр» на сайті «Українська правда», 1 лютого 2004 р. ..	250
3. «Коли на одній шальці терезів – демократичне майбутнє України, а на іншій – привид влади, опоненти конституційної реформи вибирають привид влади і діють за принципом «пан або пропав». Коментар інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» у газеті «Факти», 16 квітня 2004 р.	254
4. «Я хочу подивитися на Україну без Кучми разом з вами». Коментар виступу в газеті «Факти», 10 червня 2004 р.	255
5. «Янукович усе правильно сказав, стали у голосі треба більше. А Ющенко перестав бути «паном», а став «товарищем». Коментар інтерв'ю програмі «Епіцентр» на сайті «Українська правда», 12 липня 2004 р.	256
6. «Не здивуюся, якщо хтось оголосить, що вже є план	

<i>перенесення столиці України куди-небудь, скажімо, ближче до Вашингтону». Інтерв'ю газеті «Факти», 6 серпня 2004 р. ...</i>	261
7. «Це будуть найбрудніші вибори за всю історію незалежної України». Коментар виступу у газеті «Факти», 24 вересня 2004 р.	263
8. «Сьогоднішня стабільна і прогресуюча Україна – не місце для революцій». Коментар інтерв'ю програмі «Епицентр» у газеті «Факти», 16 листопада 2004 р.	264
9. «Ухвалення закону про ринок землі гальмують ті, хто не хоче зупинити її розбазарювання». Коментар виступу у газеті «Факти», 18 листопада 2004 р.	265
10. «Вибори Президента несуть загрозу демократії в Україні». Коментар виступу на сайті «Українська правда», 18 листопада 2004 р.	267
11. «Україні потрібен абсолютно легітимний Президент». Коментар виступу у газеті «Факти», 19 листопада 2004 р. ...	268
12. «Влада зробить усе, щоб другий тур виборів відбувся». Коментар звернення до співгромадян в журналі «Корреспондент», 21 листопада 2004 р.	269
13. «Вгамуйте пристрасті, тому що будь-яка революція повинна завершитися миром!» Коментар інтерв'ю у газеті «Факти», 27 листопада 2004 р.	271
14. «Зі мною розмовляти мовою ультиматуму недоцільно». Коментар виступу у газеті «Факти», 2 грудня 2004 р.	272
ЧАСТИНА ДРУГА (2005–2009 рр.)	
РОЗДРАЙ У ВЛАДІ ТА КОН'ЮНКТУРА В ПОЛІТИЦІ	275
РОЗДІЛ 1. 2005 р. – Конфлікт у таборі «помаранчевих» був неминучим	277
1. «У змаганні особистостей перевага була на боці Ющенка». Інтерв'ю російській газеті «Время новостей», 18 березня 2005 р.	277
2. «Мене неможливо викинути з обійми». Інтерв'ю журналу «Власть денег», 23 вересня 2005 р.	281
3. «Якщо «процес проїдання» продовжиться, то катастрофа неминуча». Інтерв'ю газеті «Факти», 30 вересня 2005 р.	284

4. «Я працював зранку до вечора, я дійсно займався всіма проблемами, які існують в Україні». Інтерв'ю телеканалу «НТН», 21 жовтня 2005 р.	287
5. «Необхідний баланс між Сходом і Заходом». Інтерв'ю японській газеті «Асахі», 27 жовтня 2005 р.	288
6. «Життя після влади». Інтерв'ю газеті «Галицькі контракти», 31 жовтня 2005 р.	289
РОЗДІЛ 2. 2006 р. – У владі запекла боротьба, а програють люди і держава	293
1. «Не допустити заморозків у відносинах Росії і України». Інтерв'ю російській газеті «Российские вести», 15 лютого 2006 р.	293
2. «Вийти з фази революції». Інтерв'ю газеті «2000», 24 лютого 2006 р.	295
3. «За десять років я досхоchu наковтався протирич між урядом і парламентом». Інтерв'ю журналу «Бізнес», 20 березня 2006 р.	297
4. «Мавр зробив свою справу – мавр має піти». Інтерв'ю російському журналу «Профиль», 24 квітня 2006 р.	301
5. «Я залишив Ющенку 50 і 44 долари». Інтерв'ю газеті «2000», 9 червня 2006 р.	304
6. «Про розбіжності та збіги». Коментар поточної ситуації у газеті «Дзеркало тижня», 20 липня 2006 р.	309
7. «Переконаний, що маніпулювати Конституцією неприпустимо». Інтерв'ю журналу «Потребитель+Власть», липень 2006 р.	312
8. «Повернення до жорсткої президентської моделі неможливе». Інтерв'ю газеті «СН-Столичные новости», 10 жовтня 2006 р.	313
9. «Слабких опозиціонерів немає. Всі сильні». Інтерв'ю газеті «2000», 27 жовтня 2006 р.	316
РОЗДІЛ 3. 2007 р. – Дострокові вибори, спровоковані однією фракцією – це політичне рейдерство	319
1. «Я працював за Рузвельтом». Інтерв'ю журналу «Главред», 7 лютого 2007 р.	319

2. «Швидше за все, в 2009 р. будуть нові вибори. Але вже і парламентські, і президентські». Інтерв'ю газеті «Факти», 15 червня 2007 р.	323
3. «Росія повинна дякувати Києву за урок «помаранчевої» революції». Інтерв'ю російській газеті «Комсомольская правда», 3 липня 2007р.	326
4. «Свобода від Леоніда Кучми». Інтерв'ю російському журналу «Профиль», липень 2007 р.	328
5. «Трясовина утриманства». Інтерв'ю російському журналу «Эксперт», 17 вересня 2007 р.	334
6. «Ми пішли європейським шляхом». Інтерв'ю «BBC», 30 вересня 2007 р.	338
7. «На Кучму не надавиш!» Інтерв'ю російському журналу «Человек и Закон», вересень 2007 р.	339
8. «Те, що відбувається сьогодні на політичному Олімпі країни, – це типовий базарний торг». Інтерв'ю журналу «Потребитель+ Власть», листопад 2007 р.	341
9. «Україна об'єктивно зацікавлена в процвітаючій, успішній, справді великій Росії». Інтерв'ю газеті «Факти», 17 листопада 2007 р.	344
10. «Зберегти своє політичне «я». Інтерв'ю газеті «2000», 7 грудня 2007 р.	345

РОЗДІЛ 4. 2008 р. – Від Росії віддалились, а до Євросоюзу та НАТО не наблизились 347

1. «Якщо конкретно відповісти, як мені Україна без Кучми, – то могло бути і гірше». Інтерв'ю «РИА Новости» у газеті «Факти», 25 січня 2008 р.	347
2. «Насамперед застеріг би себе від тих, хто вміє підтакувати, егекати, дивитися тобі в рот, а за твоєю спиною влаштовувати свої справи». Інтерв'ю газеті «Галицький кореспондент», 7 лютого 2008 р.	352
3. «Уже процентів на 90 можна сказати, хто буде Президентом». Інтерв'ю для УНІАН, 3 квітня 2008 р.	354
4. «Роль Львова – це роль особистостей». Інтерв'ю інтернет-виданню ZAXID.NET, 25 квітня 2008 р.	357
5. «Нам нема чого з Росією змагатися. З Росією нам потрібно співпрацювати». Інтерв'ю газеті «Факти»,	

23 травня 2008 р.	360
6. «Президент про країну і суспільство зі шрамами». Інтерв'ю газеті «2000», 5 червня 2008 р.	361
7. «Моя перемога не була перемогою Кучми». Інтерв'ю російському журналу «Человек и закон», 27 червня 2008 р.	366
8. «Не шкодую ні про що». Інтерв'ю газеті «Факти», 8 серпня 2008 р.	369
9. «Я оптиміст і завжди вірив, і вірю сьогодні, в перспективи нашої держави». Витяг із статті в російському журналі «Профиль», 23 серпня 2008 р.	372
10. «Із трьох бід найменша – перевибори». Інтерв'ю для УНІАН, 10 вересня 2008 р.	376
11. «Влада повинна, насамперед, думати про людей. І хоча б іноді ставити себе на їх місце». Інтерв'ю журналу «Народ і Влада», жовтень 2008 р.	377
12. «Без персоніфікації виконавців і максимально жорсткого контролю антикризові заходи не будуть реалізовані». Інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна», 23 жовтня 2008 р.	380
13. «Головне – утримати економіку, врятувати країну». Інтерв'ю газеті «2000», 21 листопада 2008 р.	383
РОЗДІЛ 5. 2009 р. – Глибина кризи показала, що влада нездатна адекватно реагувати	390
1. «Працювати з Росією постійно і на вищому рівні». Інтерв'ю газеті «2000», 6 лютого 2009 р.	390
2. «Дніпропетровськ не повинен бути васалом сьогоднішньої України». Інтерв'ю журналу «Наше місто», 20 лютого 2009 р.	393
3. «Тимошенко і Ющенко не домовляться ніколи. Вони вже ідеологічно не можуть». Інтерв'ю газеті «Комсомольська правда в Україні», 25 лютого 2009 р.	395
4. «Новий президент має допомогти парламенту «піти». Інтерв'ю телеканалу «Інтер», 18 травня 2009 р.	397
5. «Я завжди в політиці». Інтерв'ю «Інвестгазете», 25 травня 2009 р.	399
6. «Зварювання вибухом або 20 років потому».	

Інтерв'ю газеті «Лівий берег», 12 червня 2009 р.	405
7. «Пенсіонер особливого значення». Інтерв'ю журналу « <i>Weekly.UA</i> », 29 жовтня 2009 р.	407
8. «Тимошенко мало нагадує матір Терезу». Інтерв'ю « <i>ЛІГА.net</i> », 24 листопада 2009 р.	410

ЧАСТИНА ТРЕТЯ (2010–2013 рр.)

ЗАГРОЗА АВТОРИТАРИЗМУ І КЛАНОКРАТІЇ 413

РОЗДІЛ 1. 2010 р. – Відступ від Конституції – це шлях до правового нігілізму та авторитаризму 415

1. «Український гамбіт». Стаття в « <i>Інвестгазеті</i> », 29 січня 2010 р.	415
2. «Передвиборна Україна». Інтерв'ю російській службі « <i>Радио Свобода</i> », 1 лютого 2010 р.	417
3. «Тему Голодомору я підняв, виступаючи на ювілейній сесії ООН». Інтерв'ю радіостанції « <i>Эхо Москвы</i> », 5 лютого 2010 р.	420
4. «Без змін у самому ладі і душі нашого життя немає майбутнього». Інтерв'ю газеті « <i>2000</i> », 5–11 березня 2010 р. ..	423
5. «Проведення виборів на діючій правовій основі нічого не змінить». Інтерв'ю агентству « <i>Інтерфакс-Україна</i> », 10 березня 2010 р.	426
6. «Україна 2010 – автопортрет». Стаття для Київського інституту проблем управління імені Горшеніна, 29 березня 2010 р.	427
7. «Харківські домовленості з Росією». Інтерв'ю агентству « <i>Інтерфакс-Україна</i> », 24 квітня 2010 р.	429
8. «Необхідно вчитися жити за Конституцією». Інтерв'ю російському журналу « <i>Эксперт</i> », 3 жовтня 2010 р.	434

РОЗДІЛ 2. 2012 р. – Деструктивні процеси в політиці і економіці 440

1. «Справжніх винуватців та замовників злочину проти Гонгадзе ніхто не шукає». Інтерв'ю газеті « <i>Факти</i> », 27 січня 2012 р.	440
--	-----

2. **«Час працює проти України».** Інтерв'ю газеті «2000», 10 лютого 2012 р. 445
3. **«Росії потрібен цар. А Україні не потрібні ультиматими».** Інтерв'ю газеті «Московские новости», 8 липня 2012 р. 456
4. **«Шкода, що фантастична, воістину національна енергія Майдану і «помаранчевої» революції пішла в небо».** Коментар інтерв'ю у газеті «Факти», 4 вересня 2012 р. 463
5. **«Поки Україна не перейшла на національну валюту, за кордон витекли мільярди доларів».** Інтерв'ю газеті «Факти», 14 вересня 2012 р. 465
6. **«За 21 рік існування нашої держави я опинився поки єдиним главою уряду, який добровільно подав у відставку».** Інтерв'ю газеті «Факти», 12 жовтня 2012 р. ... 470

РОЗДІЛ 3. 2013 р. – Зрада євроінтеграційного курсу України .. 476

1. **«Багато років Україна перебувала в ситуації «нещасної нареченої».** Інтерв'ю газеті «Факти», 17 червня 2013 р. 476
2. **«Нинішні відносини України і Росії – тільки квіточки. «Дружба дружбой, а табачок – врозь».** Інтерв'ю УНІАН, 15 жовтня 2013 р. 480
3. **«Євроінтеграція для України – це перспектива цивілізаційних цінностей».** Інтерв'ю газеті «Сьогодні», 6 грудня 2013 р. 494

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА (2014–2019 рр.)

АГРЕСІЯ І ВІЙНА, СМУТА І ПОПУЛІЗМ 497

РОЗДІЛ 1. 2014 р. – Росія пішла ва-банк, а Україна впала в параліч 499

1. **«Новий уряд України має бути технічним і здатним дати ефективну програму виправлення ситуації в економіці».** Інтерв'ю «Інтерфакс-Україна», 24 лютого 2014 р. 499
2. **«Після того як у 1994 р. ми відмовилися від ядерної зброї в обмін на гарантії цілісності України, президент**

Франції Франсуа Міттеран сказав мені: «Вас обдурять». Інтерв'ю газеті «Факти», 21 березня 2014 р.	505
3. «Не варто занадто сподіватися на те, що «Захід нам допоможе». Інтерв'ю газеті «Факти», 22 липня 2014 р.	507
4. «Між федералізацією і блокадою». Стаття в газеті «Дзеркало тижня», 21 листопада 2014 р.	518
5. «Стратегічний вектор може бути тільки один». Інтерв'ю газеті «2000», 19 грудня 2014 р.	520

РОЗДІЛ 2. 2015 р. – «Давайте перестанемо воювати в парламенті, може, тоді перестанемо воювати в Україні загалом»	526
---	-----

1. «Допомога серйозна буде, але потурань не дочекаємось». Інтерв'ю газеті «Голос України», 24 лютого 2015 р.	526
2. «Приборкати імперію». Інтерв'ю російській службі «Радио Свобода», 4 березня 2015 р.	535
3. «Мінські домовленості, співпраця з Китаєм, майбутнє українського ВПК». Інтерв'ю китайському телеканалу «ССТV», 30 березня 2015 р.	538
4. «Федералізація – подвійні стандарти Росії». Стаття газеті «Голос України», 29 травня 2015 р.	541
5. «Кращого майданчика, ніж мінський, немає». Інтерв'ю телеканалу «Беларусь-1», 21 червня 2015 р.	545
6. «За Донбас потрібно боротися політичними, дипломатичними і економічними методами». Інтерв'ю «Інтерфакс-Україна», 4 вересня 2015 р.	548

РОЗДІЛ 3. 2018 р. – Красти у державі, яка воює, а економіка в кризі, – це мародерство	551
--	-----

1. «Мир в Україні на 90% залежить від позиції США». Коментар інтерв'ю у газеті «Сьогодні», 23 лютого 2018 р.	551
2. «Українці повинні підтримати зусилля Порошенка зі створення єдиної помісної церкви». Коментар інтерв'ю у газеті «Факти», 8 травня 2018 р.	553
3. «У Європу треба йти з дієздатною державою, а не з простягнутою рукою». Інтерв'ю газеті «Факти», 11 липня 2018 р.	553

4. «Росії потрібно, щоб України не стало. Ми цього не допустимо». Інтерв'ю «Факти ICTV», 9 серпня 2018 р.	564
5. «Красти у держави, яка воює, – це мародерство». Інтерв'ю «Радіо Свобода», 23 серпня 2018 р.....	567
6. «Нинішня політична тусовка в Україні жахає». Коментар інтерв'ю у газеті «Українська правда», 14 вересня 2018 р.	571
РОЗДІЛ 4. 2019 р. – Виклики нових змін	572
1. «Вибори, на яких мене обрали президентом, були найчеснішими». Коментар інтерв'ю на «112» каналі, 21 лютого 2019 р.	572
2. «Вибрати зміни». Коментар інтерв'ю на сайті Президентського фонду Л. Кучми «Україна», 29 березня 2019 р. ...	574
3. «КБ «Південне»: вперед та вгору!» Коментар інтерв'ю з нагоди 65-річчя від дня заснування КБ «Південне», 12 квітня 2019 р.	575
4. «Українське виробництво потребує підтримки влади. Інакше йому загрожує зникнення». Коментар інтерв'ю на Південному машинобудівному заводі імені О.М. Макарова, 18 квітня 2019 р.	578
5. «Менше обіцяти і більше робити». Коментар інтерв'ю на сайті Президентського фонду Л. Кучми «Україна», 21 квітня 2019 р.	579
6. «Треба зробити так, аби люди повірили владі і побачили, що владі можна довіряти». Коментар виступу, 17 травня 2019 р.	580
7. «Ідеї та праця, що творять майбутнє України та світу». Коментар виступу, 21 травня 2019 р.	581
8. «Іспит для українців. Національна приналежність проявляється не у переписах, а у випробуваннях». Стаття в журналі «Фокус», 22 травня 2019 р.	582
ПІСЛЯМОВА	
Віра в Україну	585
1. Народи створюють держави, буде й українська!	587
2. Єдність народу і дух державності нероздільні	596
3. Міцна держава неможлива без ефективної системи влади	611